

ארכיון הגאווה באוניברסיטת תל אביב רק הושק, וכבר עשוי להיכחד

האאוטינג הראשון, החתונה הלסבית שעוררה מחלוקת, התמיכה של אל על. מסע בארכיון הגאווה החדש, שאולי לא יהיה כאן עוד שנה

לעקוב

עידו דוד כהן

08:17 • 01 בינואר 2026

בפברואר 1992 חשף המשורר והעיתונאי חזי לסקלי בטור שלו בעיתון "העיר" כי גבריאל שרובר, בנה של המיליונרית והנדבנית הידועה גיטה שרובר, היה הומו ומת מאידס ארבע שנים קודם לכן. החשיפה נועדה לבטא את הכעס שחש לסקלי כלפי גיטה שרובר, שמצד אחד מיהרה להנציח את בנה היחיד במיזמים מרשימים כמו מרכז התרבות בית גבריאל על שפת הכינרת וטיילת גבריאל שרובר בירושלים, אבל נמנעה מלגלות לציבור את סיבת

הסוד לנעורים טבעיים: איך לשמור על פניכם קורנות בלי ש...
ישראל היום | ממומן

מותו, וסירבה להפנות ולו קמצוץ מ גבריאל שרובר המנוח היה לפיכך ר זה קרה לאחר מותו.

לסקלי עצמו טען בטור שלמעשה לא מדובר באאוטינג, משום ש"אי אפשר להוציא מהארון אדם שמת, מה עוד שאותו אדם לא היה כלל בארון בעודו בחיים". הוא מתח ביקורת על התקשורת, שלטענתו בגדה בחובתה לדווח אמת ושיתפה פעולה עם המסר כאילו איידס היא "מחלה שיש עמה קלון".

"כמה שהטקסט הזה אמיץ וחלוצי והקדים את זמנו, הוא גם מעורר אי־נוחות, זה טקסט שהוא כמו צרחה", אומר יוצר הקולנוע התיעודי שאולי מלמד ("טאבו: עמוס גוטמן", מיני די.וי.), שמשלים בימים אלה סרט על חייו של לסקלי במסגרת סדרת "העברים" של יאיר קדר, המיועד לשידור בתאגיד כאן. "באותה תקופה רוב ההומואים היו כנראה סלחנים כלפי אמהות שבדיוק איבדו את הילדים שלהן, ופתאום בא חזי לסקלי ותוקף אמא כזאת ב-120 קמ"ש. מצד שני, היתה לו בטקסט גם אמירה עדינה יחסית, ש'אי אפשר להאשים את האמא אבל מותר ורצוי להתווכח איתה'. הוא ידע להיות רשע, אבל היה ברשעות הזאת משהו שותת דם מכאב, על חברים שלו שמתו או גססו. והמטרה באאוטינג לא היתה לעשות יחסי ציבור לעצמו".

מלמד מציב סימן שאלה ביקורתי על העובדה שלסקלי לא תבע מעצמו את אותו גילוי פומבי על היותו חולה באיידס (מה שהתבהר לו ככל הנראה רק אחרי שפירסם את הטור מעורר המחלוקת). השיח על מחלתו התקיים רק אחרי מותו ב-1994 כשהוא בן 41. "הוא לא עשה אאוטינג לעצמו, לא עשה נאה דורש נאה מקיים", אומר מלמד. "הוא כתב יצירות שקשורות לאיידס (למשל שירו 'יצחק', עד"כ), אבל לא יצירה שמספרת את הסיפור שלו עם המחלה. אבל משלב מסוים הוא לא היה יכול להסתיר וכולם ידעו".

קטעי העיתונות על הפרשה הזאת נכללים בין רבבות פריטים שמוצגים כיום בארכיון הגאווה, פרויקט משותף של אוניברסיטת תל אביב והאגודה למען הלהט"ב, שצובר תאוצה אחרי יותר מחמש שנות עבודה. "זה הפרויקט הנרחב והמקצועי ביותר לתיעוד ההיסטוריה של הקהילה בישראל", אומרת פרופ' איריס רחמימוב, שמובילה את הליווי האקדמי למיזם לצד ד"ר דנה אולמרט. "יש לנו רעבתנות ארכיונית במובן שאנחנו זוללים כל מה שאפשר – מסמכים היסטוריים של ארגוני הקהילה, עיתונות גאה, עיזבונות של להט"בים, בהם גם מכתבים ואלפי תמונות שננסי שניידר (מהפעילות הטרנסיות הראשונות בארץ, עד"כ) השאירה אחריה. זה מרגש הרבה אנשים שפתאום הסיפור שלהם זוכה לשיקוף והכרה".

הארכיון הושק בחודש שעבר פעמיים, באוניברסיטה ובמרכז הגאה בתל אביב, כחלק

מהאירוע "זן נדיר" שחגג 50 שנה לאגודה למען הלהט"ב. מנהלת הארכיון, יסמין ענבר, הציגה בפני בחגיגה במרכז הגאה פריט שנסרק לראשונה עבור הארכיון – הפרוטוקולים מימיה הראשונים והמחתרתיים של "האגודה לשמירת זכויות הפרט", כפי שנקראה אז. "אני שומרת על הבייבי", אמרה והצביעה על המחברת הדהויה שהניחה בקופסה סגורה. גרעין הפעילים הראשון שמוזכר בפרוטוקולים כלל 12 גברים הומואים ואישה לסבית אחת – זיוה אילות. כבר בחודשים הראשונים של האגודה, שקמה ב-1975, אפשר למצוא אזכורים לפגישות מוצלחות עם ח"כ שולמית אלוני – ש-13 שנים לאחר מכן תצליח להביא למחיקת האיסור הפלילי על משכב זכר מחוק העונשין – וגם עם מי שהיה אז היועץ המשפטי לממשלה אהרן ברק, לימים נשיא בית המשפט העליון.

"נגמר לנו התקציב. פעמיים אוניברסיטת תל אביב תמכה בארכיון והאגודה השלימה את החצי הנוסף, בערך 300 אלף שקל לשנה. התקציב הזה עומד להיגמר בפברואר. הממשלה מייבשת את ארגוני החברה האזרחית, כולל הלהט"ב"

פרופ' איריס רחמימוב, יו"ר פרויקט גילה להעצמה טרנסית

את מה שהיה ככל הנראה האזכור המפורש הראשון לאיידיס מצאנו בפרוטוקול של ישיבה של ועד האגודה מ-27 באוקטובר 1983. נאמר שם שבנק הדם פנה לאגודה, פנייה שנראית יותר כמו בקשה מאשר החלטה סופית – למנוע תרומות דם מהומוסקסואלים. האיידס היה אז בשלבים המוקדמים של התפרצות עולמית, והרעיון קומם את הקהילה. "הוחלט (על ידי האגודה) לענות על פניית בנק הדם בשלילה", נכתב בפרוטוקול, "הסיבה לכך היא הפסקת הבדיקות לאיידיס בקפולן מחוסר תקציב, כפי שנמסר לנו. אם אין משרד הבריאות מוכן לממן לנו נושא הבדיקות, דבר כה חיוני, אין אנו חואים לנכון לשתף פעולה". עם שיתוף פעולה או בלעדיו, אותה פנייה של בנק הדם לאגודה הפכה למדיניות גורפת של אפליה על בסיס נטייה מינית, שבוטלה רק ב-2021 על ידי שר הבריאות אז ניצן הורוביץ.

"נראה שהם עדיין לא הבינו אז כמה האיידס עצמו הוא אירוע גדול", מפרשת ענבר, שכן הסעיף הבא בפרוטוקול של אותה ישיבה עסק במימון הזמנה של 50 סופגניות למסיבת חנוכה. הישיבה התקיימה בביתו של אחד הפעילים הבולטים באגודה, יונתן דנילוביץ'.

רוחו של דנילוביץ', שמת ב-2022, מרחפת גם מעל פריט מקורי אחר שענבר שולפת – הזמנה באנגלית לכנס בינלאומי להומואים ולסביות יהודים, שהתקיים בישראל בפעם הראשונה בקיץ 1979. האירוניה היא שהלוגו של חברת התעופה אל על, שבה עבד דנילוביץ' כדייל, מככב על ההזמנה החגיגית. בדיוק עשור אחר כך אותו דנילוביץ' יוביל מאבק משפטי נגד חברת התעופה הלאומית, אחרי שסירבה לתת לו ולבן זוגו כרטיסי טיסה במתנה (הטבות שניתנו לכל בני ובנות הזוג הסטרייטים של העובדים), וירשום על שמו ניצחון תקדימי מהדהד שסלל את דרך לשוויון בתחומים נוספים. אילן מזור, שהיה בן הזוג של דנילוביץ' והכיר אותו באירועי הגאווה ההיסטוריים של 1979, אומר שהלוגואים הבולטים מלמדים שאל על לא נרתעה מפרסום האירוע ואף הקדימה את זמנה במובן הזה – אולם שינתה את הגישה ביחס לקהילה בשנות ה-80.

לסדר את הבלגן

ארכיון הגאווה החל לקבל את צורתו הדיגיטלית באתר האוניברסיטה כבר לפני יותר משנה. "כל עוד המלחמה היתה בעיצומה, לא רצינו לחגוג את ההקמה, למרות שבעצם יכולנו", מודה ענבר. לפי שעה המאגר מנוהל מחדרה של פרופ' רחמימוב, חוקרת היסטוריה שמכהנת גם כיו"ר פרויקט גילה להעצמה טרנסית. כ-50 ארגונים של מסמכים לארכיון תופסים חלק ניכר מחלל החדר, ורחמימוב מציינת ש"זה לא אידיאלי. לא מבחינת וולא מבחינת הארכיון. מה שאתה רואה פה זה רק חלק קטן מהארגונים שיש לנו. השאיפה שלי היא שהאוניברסיטה תקצה לנו חלל ייעודי כי אנחנו צריכים את המרחב. "דקאן הפקולטה למדעי הרוח פרופ' עודד ליפשיץ אמר לי שאנחנו בראש התור". לדבריה, "בערך חצי ממסמכי האגודה ישבו עשרות שנים בבלגן מוחלט בכל מיני מחסנים ואי אפשר היה לגשת אליהם".

אלא שמאחורי אוירת החגיגה וההשקות, מתברר שעומס הארגונים הוא הבעיה הקטנה

ביותר של הארכיון. "נגמר לנו התקציב", מגלה רחמימוב. "פעמיים, לפני שנתיים ובשנה שעברה, אוניברסיטת תל אביב תמכה בארכיון והאגודה השלימה את החצי הנוסף בתקציב, בערך 300 אלף שקל לשנה. התקציב הזה עומד להיגמר בפברואר. הבעיה היא שהממשלה הזאת מייבשת את ארגוני החברה האזרחית, כולל הארגונים למען להט"ב. יש תחושה של התכווצות, שצריך להגן על הקיים ולא תמיד מצליחים, כי יש התקפה מכל עבר. אני חווה את זה במקביל עם המרכז הטרנסי בתל אביב, שהיה מרחב משמעותי ונאלץ להיסגר עכשיו. ברור לנו שהאגודה לא יכולה לתמוך יותר בארכיון, ואנחנו צריכות את שיתוף הפעולה הנדיב יותר של האוניברסיטה".

אין שום הבטחה שהארכיון יעמוד על רגליו בעוד שנה מהיום?

"נשיא אוניברסיטת תל אביב אריאל פורת חיובי מאוד ביחס למיזם, תומך ומבין את החשיבות. אבל יש כאן החלטה משמעותית האם האוניברסיטה מוכנה לשאת על גבה ועל כתפיה את הארכיון עד שדברים ישתפרו אצל האגודה למען הלהט"ב — או לא".

"היה לי פחד – מה אם אני יוצר ארכיון, שבסופו של דבר יהיה המנגנון שבאמצעותו פוליטיקאים מהימין הקיצוני בישראל ירדפו את הקהילה? מה אם אני יוצר את הרשימות הוורודות הבאות?"

מתן שגב-פרנק

"אני לא ישנה בלילה", מגלה ענבר ומוסיפה: "בפנים אני מאמינה שיהיה בסדר. אבל זה האופי שלי. איריס שונה ממני". רחמימוב מאשרת: "אני יותר פסימית, אני חוששת שאנחנו הולכים מהשקה לאשכבה. אנחנו צריכים איזו קרן יציבה שתחזיק את זה. מחפשים את השוגר דדי לארכיון, או השוגר מאמי".

כל מי שמגלים עניין יכולים לגשת לאתר הארכיון ולראות את כותרות האוספים ושמות הפריטים בו, אך כרגע רק משתמשי האוניברסיטה יכולים לצפות בפריטים עצמם. הזהירות

בפתיחת התכנים לקהל הרחב נובעת משיקולי פרטיות וזכויות יוצרים. תחום שבו נעזר

הארכיון בליווי משפטי של עו"ד אייל שניא ממשד עורכי הדין AYR. "הכוונה שלנו היא שבסוף שנת הלימודים הנוכחית נפתח לציבור כל מה שאפשר", מבהירה רחמימוב. "הארכיון לא נועד להיות רק מחסן ידע אלא גם נכס קהילתי, שאמור לבנות ולשמר קהילה".

לדברי מנכ"לית האגודה למען הלהט"ב בישראל, יעל סיני ביבלש, "הארכיון כאן כדי להישאר, אך לצד זאת, המציאות התקציבית הנוכחית מציבה אתגרים משמעותיים בפני האגודה. קיצוצים של תקציבי המשרד לשוויון חברתי לאגודה השפיעו על סל הפעילויות כולו. בימים אלו אנחנו נמצאות בדיאלוג פתוח עם אוניברסיטת תל אביב, במטרה להבטיח המשך פעילות תקינה, יציבה וארוכת טווח של הארכיון. כדי שהארכיון יוכל להמשיך להיות תשתית חיה ומתפתחת, נדרש תקציב ייעודי שיאפשר העסקה רציפה של מנהל או מנהלת. נשמח כמובן לסיוע בתרומות או לשותפים שיבחרו לקחת חלק בשמירה על הזיכרון הקהילתי שלנו".

מאוניברסיטת תל אביב נמסר: "נושא הפעלת ארכיון הגאווה ותקצובו נמצא בטיפול ובדיקה של הנהלת האוניברסיטה עם החלטה ברורה של הנשיא להמשיך את הפרויקט החשוב הזה".

דילמת הפורנוגרפיה

ענבר המשיכה בתפקידה את דרכו של מי שיזם את הארכיון וניהל אותו עד לפני שנתיים, ההיסטוריון והגנאלוג מתן שגב-פרנק. בשיחת זום מאוסטריה שבה הוא מתגורר מספר שגב-פרנק, כי כשהיה תלמיד תואר שני השתתף בסמינר של רחמימוב על היסטוריה קווירית וביקש לחקור את ההיסטוריה של הדראג בחיי הלילה של ירושלים, כמי שהיה בעצמו מלכת דראג בשם אלקטרה. "רציתי כתבות שזכרתי מעיתון 'הזמן הוורוד', ולא מצאתי אותן. אמרתי – בטוח יש את זה לאגודה. פניתי אליהם ואמרו לי שאין. עברתי לבית אריאלה – אמרו לי שלא. הבית הפתוח – אותו דבר. חטפתי ג'ננה ואמרתי, רגע, למה אין דבר כזה? זה אמור להיות הכי פשוט בעולם. מכאן התחלתי להתגלגל עם הרעיון".

העמוד נפתח במחברת לעורך הנושא כינוי שישארום כיום ויגם חשיבות לשיח עם זכרות

בעיניו, אהותו והטיבות לצורך באו כיון והיא שצעו ים כיום אינם וזשופים / שיוז עם וזו וז
מבוגרים מהם בקהילת הלהט"ב, כפי שהיו בעבר. "שנות ההתבגרות המינית שלי היו
השנים האחרונות לפני הגעת האינטרנט הביתי לישראל. גן העצמאות בירושלים לא היה
רק מקום לסקס. היית פוגש שם אנשים מהקהילה ואשכרה מדבר איתם. ככה נחשפתי
להמון דמויות וסיפורים שאחר כך כשהקמתי ארכיון הלכתי לחפש אותם. היום, כשאנשים
גדלים עם הסמארטפון, נכנסים לאפליקציות ותוחמים גילים, הם לא נחשפים להיסטוריה
הזאת. אין בימינו את היכולת לתקשר עם אנשים מבוגרים. קשר בין-דורי נהיה מדע בדיוני
והמון ידע הולך לאיבוד בניתוק הזה".

במשמרת של שגב-פרנק נאספו מרבית החומרים לארכיון, גויסו מתנדבים רבים ונוצרו
שיתופי הפעולה שהולידו את הארכיון. כך, למשל, אנשי הספרייה הלאומית סרקו עד כה
25 אלף פריטים וסיפקו לארכיון ליווי והדרכה איך בעצם מנהלים פרויקט כזה. שגב-פרנק
עצמו עזב את ישראל בעקבות תוצאות הבחירות האחרונות. "דבר שמאוד הבהיל אותי,
והיה חלק מההחלטה שלי לעזוב, הוא שהיה לי פחד – מה אם מתוך כוונה טובה, אני יוצר
ארכיון שלם, שבסופו של דבר יהיה המנגנון שבאמצעותו פוליטיקאים מהימין הקיצוני
בישראל ירדפו את הקהילה? מה אם אני יוצר את הרשימות הוורודות הבאות? פתאום יהיה
תיעוד לשמות וארגונים ופעילויות שחלקם נשכחו. יהיה קל לחזור למצוא אותם".

על אף החששות שלו הפרויקט נמשך, והוא עצמו ממשיך לשמש כחבר ועדת ההיגוי של
הארכיון. הוא מצטרף לקריאה של חברותיו לעידוד תרומות למאגר, ובהקשר הזה נוקב בין
היתר בשמותיהם של להט"בים מצליחים בהייטק כמו אסף רפפורט וינון קוסטיקה. "יש
המון אנשים עשירים בקהילה. גם עורכי דין מצליחים ועשירים. מה שהארכיון צריך לשנה
זה כלום בשבילם. אני חושב שהם חייבים להבין את החשיבות ולתמוך בארכיון".

**"זיהיתי אצל חלק מהעובדים בספרייה הלאומית יחס של משיכה-
דחייה בהתעסקות עם פריטים כמו ברושורים של הוועד למלחמה
באידס שהופיעו בהם גברים עירומים. בגדול, זה הכניס להם קצת**

זרנו לחנוח"

לענבר, שקיבלה את המושכות מידי שגב-פרנק, נותרה הרבה עבודה משלה. "מתן דאג לכל ההקמה, הקיטלוג נשאר למשמרת שלי. יש לי בערך 70 אלף פריטים שכבר מקוטלגים", היא מסבירה. היא בת 45, בוגרת תואר ראשון בעיצוב טקסטיל משנקר ותואר שני בלימודי מגדר מאוניברסיטת תל אביב, "סופר לסבית" כהגדרתה. על המפגש עם הספרייה הלאומית ענבר מספרת שלצד יחסי עבודה חבריים, יש פריטים שהיא נמנעה מלשלוח לסריקה בידיהם מחשש שיעוררו בהם אינוחות. "זיהיתי אצל חלק מהעובדים שם יחס של משיכה דחיייה בהתעסקות עם פריטים כמו ברושורים של הוועד למלחמה באיידס שהופיעו בהם גברים עירומים. הם רגילים לארכיונים ציוניים. בגדול, זה הכניס להם קצת עניין לחיים".

יש תכנים שאתן לא מעוניינות לצרף?

"חברים בדיוק שאלו אותי אם יהיה לנו אוסף פורנוגרפיה. לא היתה לי תשובה".

רחמימוב: "אני בעד. מעניין לחקור פורנוגרפיה, כמו ספרי הסטאלג הפורנוגרפיים משנות ה-60 שעסקו בתקופת השואה והציגו גם תכנים לסביים. התיאבון שלנו הוא עצום. החלום הוורוד שלנו הוא שיוקם כאן מכון מחקר שלם, שהארכיון יהיה חלק ממנו, עם ספרייה להט"בית וחדר לחוקרים מכל התחומים הרלוונטיים".

ההתרגשות של ענבר מגילוי וקיטלוג של פריטים היסטוריים ניכרת. אחד מהם הוא פשקוויל נגד מצעד הגאווה בירושלים מ-2005 ("בגופנו נחסום את הבושה - מצעד אנשי סדום פוגע פגיעה חמורה בצביונה של עירנו"), שנאסף דווקא בגלל היותו אנטי להט"בי. "גדלתי בירושלים, חייתי לצד הפשקווילים האלה שנים. לא יודעת למה זה כל כך ריגש אותי", היא אומרת. "זה כאילו מטופש, אבל מלהיב אותי שאני מרגישה דרך זה קשר עם הפעילים שהיו שם לפני".

העוצמה המקורית

תיקיה נוספת חושפת את הפעילות הנמרצת של גוף בשם "עוצמה", שהגדיר את עצמו כ"זרוע הפוליטית" של האגודה ופעל מסוף שנות ה-80 ולאורך שנות ה-90. העובדה שהומוסקסואליות כבר לא היתה עבירה על החוק הובילה למאבק אקטיביסטי בלתי מתנצל, שכלל מפגשים בהשתתפות פוליטיקאים, קידום חקיקה, אירועי גאווה ציבוריים, פעילות הסברה ולחץ על כלי התקשורת מול כל גילוי של הסתה.

הדר נמיר, ממייסדי "עוצמה", נזכרת שהיעד הראשון של השדולה היה לדחוף לתיקון חוק שוויון הזדמנויות בעבודה כך שתיאסר בו אפליה על רקע נטייה מינית, "מתוך מחשבה שיהיה יותר קל להנגיש לציבור את המאבק בענייני פרנסה מאשר בנושאים אחרים", היא אומרת. דן יקיר מהאגודה לזכויות האזרח נרתם לנסח את התיקון לחוק, ופוליטיקאים מהשמאל – אך גם רובי ריבלין מהליכוד – אימצו את המהלך. "היה עניין עיתונאי גדול בהצעת החוק הזו, משום שעד אז הכתבות בתקשורת היו יותר על אירועים קשים כמו רצח של הומואים, ופתאום התעורר משהו רלוונטי לחיים נורמטיביים. להפתעתנו, החקיקה עברה די מהר (החוק תוקן בשלהי כהונת ממשלת הליכוד ב-1992, עד"כ). זה השינוי שאיפשר את פסק הדין לטובת יונתן דנילוביץ'". נמיר מזכירה שבשעתו הקהילה הטרנסג'נדרית לא נכללה תחת מטריית המאבקים של השדולה הפוליטית והאגודה, דבר שתוקן ב-1997.

היום המילה "עוצמה" נמצאת בשמה של מפלגה בישראל שלא אוהדת את הקהילה.

"כמובן שלא היה שום קשר ל'עוצמה יהודית'. אפשר לומר שהיה רצון לצאת מהנעבעכיות, מהדימוי של הומואים חלשלושים, פייגלך. המטרה היתה להשיג שוויון זכויות".

"הסיפור הזה מזכיר לנו את הדילמות של האגודה בשני העשורים הראשונים לקיומה. במיוחד, איזה תדמית נכון להקרין בפני הרוב הסטרייטי? שלא יהיו יותר מדי אוחצ'ות, שלא יהיו יותר מדי בוצ'ות,

שלא יהיו יותר מדי בוצ'ות

"חלק מהעניין בארכיון הוא לכתוב את ההיסטוריה בצורה מורכבת, כי גם בתוך האגודה, ובתוך הקהילה בכלל, יש והיו בעבר קבוצות שונות, שלפעמים היו בקונפליקט אחת עם השנייה, אז חשוב לנו לשקף גם את זה", מדגישה רחמימוב.

ענבר מעריכה ש"ההומואים לבדם תופסים משהו כמו 70% בארכיון, כך שיש בו המון נוכחות הומואית, כמו גם בעולם ובחיים בכלל. אין לי דרך להשפיע על ההיסטוריה, אבל אני רוצה לייצג יותר נושאים של נשים היכן שאפשר".

תנופת המאבקים להשגת זכויות, החל בסוף שנות ה-80 ובמשך שנות ה-90, איפשרה מהלכים שנראו עד אז דמיוניים, כמו חתונה לסבית ראשונה ב-1992 שנערכה בפאב שנקרא "ארבע עונות". בעוד שבעיתון "העיר" ניתנה הכותרת המרימה "גבירותי ורבותי: קבלו את הכלה והכלה", ב"הארץ" הקדישה לנושא אורנה לנדאו, כיום סופרת ומו"לית, טור דעה ביקורתי תחת הכותרת "חתונה לסבית מיותרת" ונימקה זאת בכך שהכלות היו בנות 18. "הכלות הנרגשות ילכו למספרה יום קודם לכן, אבל יבואו בג'ינס, והכל יהיה מקסים, פרט לעובדה שהזוג הלסבי הראשון שיבוא בברית הנישואין בארץ הוא שתי תלמידות תיכון, שכל אחת מהן גרה עדיין בבית הוריה", כתבה. "חתונתן אינה מימוש הקשר שלהן, מפני שאין הן יכולות לפרנס את עצמן והן תלויות בהוריהן, שעדיין לא התבשרו על הנישואין".

לנדאו הוסיפה ומתחה ביקורת על "הגוף האמורפי הזה הקרוי הקהילה הלסבית או הקהילה ההומוסקסואלית. מה בדיוק הם עושים", תהתה. "אירק) לא קם אף אחד ואמר לשתי הבנות, 'חכו קצת, אין מה למהר'... חבל שבקהילה הלסבית לא מצאו קורבן ראשון מתאים יותר שגם יודע מה הוא עושה".

"הסיפור הזה מזכיר לנו את הדילמות של האגודה בשני העשורים הראשונים לקיומה", אומרת רחמימוב. "במיוחד, איזה סוג תדמית נכון להקרין בפני הרוב הסטרייטי? שלא יהיו יותר מדי אוחצ'ות, שלא יהיו יותר מדי בוצ'ות, שלא יהיו קוקסינלים, כי אם נצליח להעביר

את המסר שאנחנו כמו כולם, השערים ייפתחו ויקבלו אותנו בשמחה רבה? נהדר שבמקרה הזה היו שתי בנות שפשוט עשו מה שבא להן. זה מסמן מעין קו תפר של תחילת השינויים בקהילה".

הומואים ולאומיים

גם התקופה הנוכחית, אחרי מלחמה איומה ובימי כהונתה של ממשלה עוינת ללהט"ב, עשויה להתגלות כקו תפר גורלי, ואפשר רק להתחיל לשער איך תצטייר בעין היסטורית. שגב-פרנק מזכיר כי כאשר עזב את ישראל בתחילת שנת 2023, היו בתל אביב שני ברים להט"ביים בולטים, "לילה" ו"שפגט" – שנסגרו בתקופת המלחמה. "הברים של הקהילה, שאין מהם בדרך כלל הרבה תיעוד למרות שיש להם חלק ענק בהתפתחות זהות של להט"בים, לא שורדים", הוא אומר. "והאחד שלא נסגר בזמן המלחמה, 'מאש סנטרל', חטף טיל איראני במלחמה ביוני האחרון (לאחרונה נפתח בעיר גיי בר חדש בשם 'קאלאס', עד"כ). דרך הארכיון פתאום יש תיעוד למסיבות ולדמויות בינלאומיות שהתארחו בהן, כמו רן פול לפני הצלחת 'מרוץ הדראג'".

שאולי מלמד אומר כי "אין ספק שהתרבות הלהט"בית נדחקה. כמו במונולוג של יהונתן סגל בתחילת הסרט 'נגוע' של עמוס גוטמן – למי אכפת מהומואים בזמן מלחמה? הומואים, או לסביות, או טרנסיות, כל אלה מיעוטים משניים כרגע".

הוא מעריך כי תקופת המלחמה השפיעה על הקהילה הגאה ודחפה חלקים גדולים מתוכה לצבוע את עצמם בגוונים לאומיים ככל הניתן, מה שעלול לגבות מחיר כואב. חלק מזה נבע לטענתו מהצורך של הקהילה בארץ לבדל את עצמה מלהט"בים בחו"ל, שחלקם לא תמכו במדינת ישראל בשעתה הקשה. "רבים מרגישים מאז המלחמה פגיעה עמוקה אמיתית מצד הקהילה הלהט"בית בחו"ל. הפגיעה הזאת מביאה לקולות שרוצים לפצל מאבקים. אלה דברים שצוברים תאוצה. הפרדת המאבקים פוגעת הכי חזק בטרנסים וטרנסיות ובמי שלא נמצאים במקומות מוגדרים על הקשת הלהט"בית".

"אתה רואה הומואים שמבחינתם המאבק נגמר. הרבה יותר קל היום"

להיות במקום של 'אם אתה הומו, עדיף שתהיה כמו אמיר אוחנה' – תשרת בצבא, תביא ילדים, עדיף שתהיה ימני"

הבמאי שאולי מלמד

מלמד מוסיף, ש"אתה רואה הומואים שמבחינתם המאבק נגמר. הרבה יותר קל היום להיות במקום של 'אם אתה הומו, עדיף שתהיה כמו אמיר אוחנה' – תשרת בצבא, תביא ילדים, עדיף שתהיה ימני, כי אחרת אתה עלול להיחשב כמו חלק מאותם אנשים מחו"ל שאנחנו שונאים, מי שבגדו בנו, ולא רק בעיני ימנים. כל כך הזוי לשמוע אמירות כאלה על הפרדת מאבקים מהומואים ישראלים שהולכים למסיבות של עופרה (עופר נסים); כי הרי אם יש דמות ששינתה את חיי ההומואים בארץ יותר מכל זו דנה אינטרנשיונל. לאט לאט, לא כולם רוצים להיות חלק מאותו גורל, והסולידריות הולכת ופוחתת. זה מפחיד אותי".

את ענבר ורחמימוב מפחידה גם האפשרות, שהארכיון לא יהיה כאן מחר. רחמימוב מתגאה בכך שהארכיון מאפשר לראשונה להגיע לגיליונות המלאים של המגזינים וכתבי העת הלהט"ביים שפרחו בשנות ה-80 וה-90, כמו "מגעים", "הזמן הוורוד" ו"קל"ף חזק". מאחד הקלסרים בחדר קופצת הודעה לעיתונות שהכריזה על תוצאות סקר שפורסם ביוני 1997 על "הגברים הכי נחשקים בישראל" בקרב הומואים ו"הנשים הנבחרות, המוערכות והנחשקות בישראל" בקרב לסביות. את המקומות הראשונים בין הגברים תפסו הדוגמן אלון ריינהורן, יאיר לפיד, אקי אבני, אברי גלעד והכדורגלן חיים רביבו, ובהטרלה מפוארת הגיע למקום העשירי הפוליטיקאי הלהט"בפובי שלמה בניזרי מש"ס. בין הנשים הובילו ריטה, יהודית רביץ (טרם יציאתה מהארון), ריקי גל, שירז טל ויעל אבקסיס, וגם שלי יחימוביץ' ומרב מיכאלי דורגו בעשירייה הראשונה. תמונתו של ראש הממשלה גם אז בנימין נתניהו הוצגה ליד רשימת הנבחרים, ומתחתיה הכיתוב: "לא נכנס".

כמעט שלושה עשורים לאחר מכן, נתניהו וממשלתו עלולים למוטט את הארכיון הזה.